

Soproni famíliák

A Törtl család

Sopron egyik legismertebb borásza Törtl József, aki a szőlőművelésben a hagyományos módszereket sikeresen ötvözi a modernekkal és figyelemreméltó marketingpolitikát folytat. Látogatásom során egy pohár kiváló minőségű bor mellett mesélt a már 1566-tól szőlőtermeléssel foglalkozó családjáról.

A Frankhonból származó ősök soproni története a XVI. századra nyúlik vissza. A város krónikájában olvashatunk egy bizonyos városi tanácsosról, Törtl Michaelről, aki később a bírói tisztséget is betöltötte, és aki a szülei szőlőgazdaságába is szívesen besegített. Michael korán távozott az élők sorából. Felesége, Ursula, jelentős vagyont örökölt utána. Talán ezért is tudott hamarosan újra férjhez menni, mégpedig a város híres és megbecsült, ámde meglehetősen szegény polgármesteréhez, Lackner Kristófhoz.

A Törtl familia tagjai nemzedékeken át jómódú bortermelők voltak. Törtl Lénárd például már 1566-ban külföldre is el tudta adni a borát; egy lengyel kereskedő 123 „Ödenburger Ohm” bort vett tőle – az Ohm az „Eimer” (vödör) szóból származik, aminek az űrtartalma 71,51 liter volt.

A család anyai ágon Dél-Tirolból származik. A nagyapának, Lebisch Michaelnek, több szelídgesztenyése volt. Leszármazottai úgy tudják, hogy Sopronban és környékén ő honosította meg ezeket a fákat.

Beszélgetőpartneremet, Törtl Józsefet, mindenki Szepinek hívja. Ő mesélte el, hogy nagyanyja, Lebisch Magdalena csak egyetlen szót tudott magyarul, azt, hogy „nahát!”. Ezt aztán minden alkalommal bevetette, ha valamiért felháborodott. Egyszer a gyerekeket kiküldte a Kreit-dűlőbe sarabolni. Azt mondta nekik, ha szépen dolgoznak és szorgalmasak, a munka után kimehetnek az uszodába. A gyerekek dolgoztak is, a nagymama meg egy idő után utánuk ment, hogy megnézzé, hogy haladnak. Látta az eredményt, amit így kommentált: „Nahát, ihr schleident nur statt scheren” (Nahát, ti csak kotozásztok, nem saraboltok).

A bort a nagymama pincéjében 15 hektoliteres hordókban tárolták. Szepinek sokszor fel kellett másznia ezekre. A nagymama utasítása ilyenkor a következő volt: „Jetzt such'n wir den besten Wein aus, horch eini, ob er si' riert!” (Most kiválasztjuk a legjobb bort, hallgass bele a hordóba, hogy moco-rog-e már a bor!) Ezután a nagymama egy krétával megjelölte az adott hordót, ami szerinte a legjobb nedűt őrizte.

Szepegy édesapja, id. Törtl József katonáskodott a világháború idején. Mivel német anyanyelvű volt, Németországba helyezték a Messerschmitt gyár-

Törtl József borai már számos díjat nyertek

ba. Amikor hazajött, az Újteleki utcában vett házat, melyben műhelyét is berendezte. Ezt később háromszor is államosították. A piacon ismerte meg Lebisch Magdalénát, aki almát árult. Hamarosan megkérte a kezét, majd összeházasodtak. Szepegy 1952-ben született.

A család nagy részét kitelepítették 1946-ban. Szepegy egyik családtagjára, Törtl Michaelre különösen büszke, mert ő lett Bad Wimpfenben – Sopron testvérvárosában – az ottani Ödenburger Heimatmuseum (Soproni helytörténeti múzeum) igazgatója. Ezért a tevékenységéért Sopron városa Pro Urbe díjjal tüntette ki.

Szepegy anyanyelve német. Amikor ötéves lett, édesanyja beíratta egy magyar óvodába, hogy megtanuljon magyarul. Fia azonban az első napon, alig pár óra elteltével hazaszökött, mert az óvodában szerinte: „csupa buta gyerek van, egyik sem ért meg engem”.

Később a Gépipari Technikumban érettségizett, majd több munkahelyet is kipróbált, míg végre önállóvá vált és a borászatnak kötelezte el magát. Amint meséli, mindig is közel érezte magához a természetet, már huszonegy éves korában volt egy saját kis szőlője, de hogy a szőlészetet profin művelhesse, itthon és Ausztriában is borakadémiára járt. Mára már nagyüzeme van: összesen tíz hektár szőlőn gazdálkodik, melyek a legkülönbözőbb dűlőkben találhatók. Ezeknek máig német nevük van: a Törtl borgazdaság kiváló italai a Spornsteiner-, Harmler-, Irscher-, Kanratz-, Roter Peter-, Ranisch-, Sand- és Sauerbrunn-dűlőkből származnak.

A munka tavasszal azzal kezdődik, hogy a minőség javítása érdekében megtrikálják a hajtásokat. Így

egy hektáron legfeljebb 5-7 ezer kilogramm szőlőt szüretelnek, aminek viszont kiváló a minősége. Szepi szerint a bort nem a pincében állítják elő, hanem már a szőlőben eldől, milyen lesz a bor.

Édesanyja azt tanácsolta neki, hogy ponzichterlányt vegyen feleségül, aki ért a borászathoz. Ehhez képest felesége, Márta, tősgyökeres magyar asszony, aki viszont mára a gazdaság minden csínját-bínját

érti. Lányaik, Diána és Mónika viszont nem folytatják az évszázados családi hagyományt. Szepi minden reménysége az unokáiban van, akik talán ezt az életutat fogják választani.

Tölzl József szívvel-lélekkel vezeti a borgazdaságot, amiről kiváló borai is tanúskodnak. Ha van egy kis szabadideje, akkor viszont szívesen vadászik és vitorlázik a Fertő-tavon.

A Gangl-Kárpáti család

Budapesten a nyolcvanas években kerestünk egy jó autószerelőt. Ismerőseink azt ajánlották, ha úgyszólván Sopronban járunk, vigyük az autót a Gangl Pali bácsihoz, ő minden problémát megold. Követtük a tanácsot és hosszú ideig Pali bácsi ügyfelei lettünk. Most a lányát, dr. Gangl Teréz gyógyszerészt és háziorvos férjét, dr. Kárpáti Györgyöt kerestem fel, akikkel szép estét töltöttünk együtt. Családjaik története mellett arról is meséltek, hogy hányszor keresztelte egymást a két família sorsa.

A Gangl család az 1800-as években telepedett le Sopronban. Teréz nagyszülei, Gangl Johann és Wendelin Teresia, építették fel azt a házat a Kurucdombon, amelyben a család ma is él. Gangl nagypapa a Győr-Sopron-Ebenfurti Vasútnál volt mozdonyvezető. Akkoriban a masinistáknak tizenkét órát kellett dolgozniuk, azután két szabadnapjuk volt. Nagypapa ezt az időt a szőlőműveléssel töltötte. A háznál, a pincében álltak a hordók és a prés. Az egész család besegített a szőlőben – a két fiú, János és Pali is. Ott hon a német volt a társalgási nyelv, így a gyerekek nem is beszéltek másképp. Szüleik ezért döntöttek úgy, hogy nyaranta egy magyar faluban a helyük: meg kell tanulniuk tisztességesen magyarul.

A szépen fejlődött szőlőgazdaságot édesapjától János vette át. Pali a Soproni Evangélikus Tanítóképzőben tanítói oklevelet szerzett. Őt már gyerekkorában érdekelték az autók, mindig barkácsolt valamit. Gimnazistaként, a második világháborúban elhagyott autóroncokból saját gépkocsit épített magának, amivel aztán büszkén járt az iskolába. Az érettségi bankettre még a tanárait is azzal fuvarozta.

Bár Gangl Pali zsebében ott lapult a tanítói oklevél, mégis az autók mellett tette le a voksát: beszerzett három autót, és taxivállalatot alapított. Sajnos vállalkozását hamarosan államosították, és elvették saját építésű autóit is. Talán ez fáj neki a legjobban. Mégsem kesergett sokáig, olyan volt, mint egy keljfeljancsi. Autószervizet nyitott, amit haláláig üzemeltetett. Jó menedzsernek bizonyult. A műhely falára kiakasztotta mottóját: „Ha a munkánkkal elégedett vagy, meséld el másoknak is, ha nem, mondd el nekem!”. Tanúsíthatom, hogy mindent meg tudott javítani, mert volt türelme hozzá. Minél bonyolultabb volt a feladat, annál nagyobb örömet okozott neki

A Gangl-Kárpáti házaspárt az emberek iránti segítőkész szándék is összeköti

a munka. Nem volt olyan javítanivaló autó, amit ne vállalt volna el, ha segíteni kellett, a hét végéig is kész volt feláldozni. Nem véletlen, hogy sok autószerelő kérte ki a tanácsát. Feleségével, Lakatos Magdolnával három lányt nevelt fel: Terézt, Juditot és Tímeát. Teréz, aki gyógyszerész lett, édesapjától örökölte a segítőkészséget, ő ugyanúgy segít mindenkin, mint ahogy azt édesapjától látta.

Férje, Kárpáti György mosolyogva mesélte, hogy a Gangl és a Kárpáti család útjai valamilyen módon sokszor keresztelték egymást: György édesapja tanította Gangl Palit az Evangélikus Líceumban, György édesanyja gyermeke születése előtti napokat a Gangl családnál töltötte, mert azok a kórház közelében laktak. Akkoriban senki sem gondolta még, hogy egykoron a gyerekekből egy pár lesz.

A Kárpáti család története 1791-ben kezdődik. Akkor egy bizonyos Mühl Konrad Johann megvásárolta Sopron-Bánfalván az úgynevezett erdei malmot. Száz évvel később, a XIX. században élt a városban egy ügyes bádogosmester, Tiefbrunner Karl, aki a Mühlék lányát, Katharinát vette feleségül. Ebből a házasságból négy lány született: Irma, Elza, Hermína és Katalin. Mindannyian az említett malomnál álló családi házban nőttek fel, amely mellett egy kuglipálya és egy csodálatos gesztenyés kert is volt, ahol évente több tonna gesztenyét szüreteltek.

Kőszegen Flamisch Györgynek volt egy péksége. A másodszülött fia, Sándor, zenetanár és zeneszerző

lett. Sopronban az Evangélikus Tanítóképzőben kapott állást. A városban megismerkedett *Tiefbrunner* Irmával, akit 1908-ban feleségül vett. Így vált Sándor a malom tulajdonosává, s mivel nevét Kárpáti-ra magyarosította, az őrlőhelyet is Kárpáti-malomként kezdték emlegetni. Így ismerik azt a soproniak máig. A házaspárnak három fia született: Zoltán, aki híres botanikus lett, Elemér, aki hídépítő mérnökként – egyebek mellett – a budapesti új Erzsébet-híd létrehozásában működött közre, illetve László, beszélgetőpartnerem édesapja, aki tanárember volt.

Kárpáti Lászlónak a II. világháború idején nagy szerencséje volt: a Don-kanyartól hazatérve Kőszegen szolgált tovább. Amikor is az oroszok bejöttek a városba, péknek adta ki magát, így megmenekült a fogságtól. 1946-ban feleségül vette *Hammer* Erzsébetet, akivel három gyerekük született: Zsuzsanna, György és Ágnes. György sok időt töltött gyerekkorában nagyanyjánál a Kárpáti-malomnál. Emlékszik, hogy bár akkoriban a család már nem volt jómódú, a nagymama mindig ezüsttel terített és még a bable-

vest is olyan porcelántányérokba tálalta, melyek alját Wagner operafigurái díszítették. Egyszer a bableveshez nem volt otthon babérlevél. A nagymama nem jött zavarba: lecsípett egyet a nagypapa babérkoszorújából, amit egyszer zeneszerzőként kapott.

György háziorvosként dolgozik. 1984-ben vette feleségül Gangl Terézt. Zsófi lányuk is gyógyszerész lett, mint az édesanyja. Ő veszi majd egyszer át a családi gyógyszerésztárat. Balázs fiúk hajóépítő mérnök, közlekedési eszközök iránti érdeklődését valószínűleg nagyapjától örökölte.

Kárpáti György szabadidejében gyönyörű fotókat és filmeket készít. Mindig nála van a fényképezőgép, kamerája. Így volt ez 1989-ben is, amikor a Páneurópai piknik alkalmával felvette a határnyitást is. Az akkori eseményeket egész Európa az ő filmje alapján ismerhette meg, sok tévéadó – még a japán televízió is – az ő képsorait adta, melyek révén a nézők is átélhették a „Vasfüggöny” áttörésének szívesítő eseményeit.

Bertalan Judit

25 éves a Hrvatski glasnik, gratulálunk!

Köszöntjük a magyarországi horvátok hetilapját és munkatársait a jubileumon. Branka Pavic Blazsetin, a Croatica Média Központ főszerkesztője és Gugán János elnök köszöntötte „A nemzetiségi hetilapok mint BRANDEK” című nemzetközi konferencián a határon túlról érkezett kollégákat: Božo Skoko politológus (Horvátország), Petar Tyran főszerkesztő (Ausztria), Jasminka Dulić, főszerkesztő, (Szerbia), Ivo Kujundžić főszerkesztő (Horvátország), Zlatko Romić szerkesztő és Nataša Heror (Szerbia), Davor Lončarić szerkesztő-koordinator (Eszék, Horvátország). A vendégek délután Hepp Mihály horvát szószólóval meglátogatták a Parlamentet.

Gohér Krisztina felvétele